

El llenguatge

Enconar i irritar

21/1/1981

Tant el català com el castellà posseeixen la forma verbal enconar. Deixant de banda la possibilitat que el verb del català tingui la mateixa etimologia que el del castellà, tal com afirma Joan Coromines, contra el parer d'altres erudits, el fet és que no hi ha equivalència de significats entre les dues formes. Dit altrament, que aquest verb no s'ha d'usar mai en cada una de les dues llengües en els mateixos casos ni mantenir-lo en les traduccions d'una llengua a l'altra. Enconar, en català, segons el Fabra, vol dir «donar la primera llet (a un infant); fig. fer agafar el gust, l'habitud, d'una cosa», i la mateixa forma, en castellà, significa «inflamar una ferida i, especialment, irritar, exacerbar».

En el llenguatge col·loquial s'ha introduït més o menys l'ús del verb enconar amb el significat que té en castellà, així com el d'alguns dels seus derivats, «encono», «enconat» i «enconadament». De fet, aquest ús ja es troba en alguns escriptors renaixentistes i el Diccionari Alcover-Moll fins i tot en recull un exemple medieval, però es considera avui un castellanisme inadmissible. Com a verbs equivalents del castellà «enconar», en el sentit en què és algunes vegades també usat, indogudament, en català, els diccionaris d'equivalències proposen, irritar, enfellonir, encolerir, enverinar, atiar, exasperar, etc. i rancúnia i rancuniós per a «encono» i «enconado». Tractant-se, però, d'una idea que invita al llenguatge expressiu i acolorit, és molt possible que tant en el parlar espontani i quotidià com en la llengua literària, els qui no experimenten, si més no en aquest cas, la influència del castellà, i, per tant, no hagin de recórrer als diccionaris, l'expressin per mitjà de modismes i locucions verbals o bé adverbials amb què reforcin d'altres verbs de sentit més general: posar llenya al foc, fer pujar la sang al cap, amb mala sang, amb mala bava, etc.

Quant al verb català enconar que té únicament, segons el Diccionari Fabra, els derivats enconadora, «dona que dona la primera llet a un infant d'una altra» i enconament, «acció d'enconar», i que coneix avui, segurament, un ús regressiu, no té, segons que sembla, en el seu sentit propi, cap equivalent del castellà, i els diccionaris d'equivalències es limiten, per tant, a indicar el seu significat.

Albert Jane